

Лановенко В.М.,
студ. гр. «ОА»,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
Науковий керівник – Мисака Г.В.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА СКЛАД ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ

Підприємницький успіх значною мірою залежить від того, наскільки правильно здійснено техніко-економічну і фінансову оцінку на стадії планування, прийняття управлінського рішення. Отож, у ринковій економіці управління витратами повинно означати створення єдиної, раціональної, чітко та безперервно функціонуючої системи з певними цільовими установками та взаємопов'язаними елементами.

Економічний підхід до визначення витрат походить з їх економічної природи (як витрати на просте відтворення ресурсів, що використовуються), а не з характеру та джерел відшкодування. За економічного підходу до складу поточних витрат потрібно залучити всі витрати, пов'язані з поточною діяльністю підприємства, в тому числі і непродуктивні витрати у зв'язку з порушеннями у виробничо-технологічному процесі, незбалансованою структурою ресурсів, що використовуються тощо. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та розкриття її в фінансовій звітності викладені в П(С)БО 16 «Витрати» [6].

Витрати є основним обмежником прибутку і одночасно визначальним чинником, який впливає на обсяг пропозиції. Ефективність управління витратами має велике значення для підприємства, тому вивченню категорії «витрати» потрібно приділити особливу увагу. В економічній науці уже довго точиться дискусія щодо ідентичності категорій «витрати» і «затрати». Один із варіантів розмежування понять запропонував О. Шпикула (табл. 1.1) [8]:

Таблиця 1.1

Ознаки розмежування категорій «витрати» і «затрати»

Ознаки	Витрати	Затрати
Одиниці вимірювання	Вартісний показник	Натурально-речовий показник.
Джерело	Ресурси й активи	Вартість одиниці ресурсів й активів, вкладених у виробництво.
Рівень	Визначається технологією і організацією виробництва.	Визначається вартістю, ціною вхідних ресурсів.
Вплив	Продуктивність виробництва, конкурентоспроможність прибутку.	Прибутковість бізнесу і цінова конкурентоспроможність товару.
Мінімізація	Покращення техніко-технологічного оснащення й організації праці.	Оптимізація затрат і постачання ресурсів за прийнятними цінами.

Автори А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило співвідносили витрати виробництва з процесом виробництва взагалі, а собівартість – з конкретним продуктом, завершеним виробництвом. Витрати виробництва вони розглядають як степінь сходження від абстрактного – вартості до конкретного – собівартості продукції, причому самі витрати, на його думку, є лише теоретичним поняттям, що характеризує процес відтворення з точки зору всього суспільства [7].

Термін «затрати» має стосунок до всякого використання ресурсів, зокрема і на придбання активів, тоді як термін «витрати» стосується використання лише тих ресурсів, які під час визначення прибутку господарського об'єкта за цей період часу

ставляться у відповідність до доходів [7]. На нашу думку, витрати виступають в трудовій, натурально-речовій і вартісній формах. Трудову форму витрат становлять витрати суспільної праці, виражені необхідною і додатковою працею. Натурально речові витрати виробництва, які виражені в формі собівартості – це використана частина коштів виробництва і витрати на оплату праці працівників.

Витрати виробництва знаходять своє вираження в показниках собівартості продукції, що в грошовому виразі характеризує всі матеріальні витрати і витрати на оплату праці, потрібні для виготовлення і реалізації продукції. Проте до складу витрат підприємства входять не тільки ті, що пов'язані з купівлею ресурсів, крім них підприємство несе витрати на збут та просування продукції на ринок. Сюди належать витрати, пов'язані з транспортуванням виробів споживачу, на здійснення маркетингових досліджень та організацію реклами тощо (витрати реалізації продукції).

Крім цього, підприємство сплачує податки, збори, робить відрахування в різноманітні цільові та позабюджетні фонди, що також відносяться на собівартість продукції. Сума витрат виробництва і реалізації, податків, зборів і обов'язкових відрахувань становить витрати підприємства або повну собівартість продукції.

З позицій бухгалтерського підходу до виробничих витрат варто відносити всі реальні, фактичні витрати, що здійснюються в грошовій формі. Такими можуть бути: заробітна плата робітників, плата за оренду будинків, споруд, верстатів, устаткування; оплата транспортних витрат; оплата послуг банків, страхових компаній і ін. З позицій економічного підходу до витрат виробництва варто відносити не тільки фактичні витрати, здійснювані у грошовій формі, але і не оплачувані фірмою витрати, витрати, пов'язані з упущеною можливістю найоптимальнішого застосування своїх ресурсів.

На сучасному етапі існують різні підходи до трактування поняття «витрати». Група авторів (Осовська Г.В. та Кулішов В.В.[3]) визначають витрати як комплексне поняття, яке включає крім грошової оцінки, економічні вигоди у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань. Мельник Л.Г.[5], Турило А.М.[7] вважають що витрати варто розглядати як вартісне вираження застосовано-спожитих ресурсів. А трактування витрат як грошове вираження використання виробничих ресурсів здійснили такі вчені як Зайдель Х.[2], Кривенко К.Т. та Крушельницька О.В[4]. На мою думку, перша група авторів найбільш об'єктивно визначила поняття «витрати».

Література

1. Бланк И.А. *Словарь-справочник финансового менеджера* / И.А. Бланк – К.: «Ника-Центр», 1998 – 480 с.
2. Зайдель Х. *Основы учения об экономике [пер. с нем.]* / Х. Зайдель, Р. Теммен. – М.: Дело ЛТД, 1994 – 400 с.
3. Кулішов В.В. *Економіка підприємства: теорія і практика* / В.В. Кулішов [Навчальний посібник]. – К.: Ніка – Центр, Ельга, 2004. – 216 с.
4. Крушельницька О.В. *Управління витратами* / О.В. Крушельницька [Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей]. – Житомир, ЖДТУ, 2005 – 196 с.
5. Мельник Л.Г., Корінцева О.І. *Економіка підприємства: конспект лекцій* [Навч. посіб]. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003 – 412 с.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №16 «Витрати», затверджено наказом Міністерства фінансів України №318 від 31 грудня 1999 р., зареєстровано в Міністерстві юстиції України №27/4248 від 19 січня 2000 р. // <http://www.minfin.gov.ua>
7. Турило А.М., Кравчук Ю.Б., Турило А.А. *Управління витратами підприємства: навч. посібник* / Турило А.М., Кравчук Ю.Б., Турило А.А. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с.
8. Шпикуля О.Г. *Ін-т витрат в економічній теорії і практиці* // *Економічні науки. Сер. «Облік і фінанси»: зб. Наук. Праць.* – Луцьк, 2008. – Вип. 5(20), ч. 1. – 367 с.